

WILHELM BORNEMANN

SCRISORI

BCU Cluj / Central University of Cluj
TRADUSĂ DE:
VASILE STOICA

= EDITURA =
„LIBRĂRIEI NAȚIONALE“ S. BORNEMISA,
Orăștie, 1911.

WILHELM BORNEMANN

SCRISORI.

= PIESĂ ÎNTR-UN ACT. =

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TRADUSĂ DE: =====

VASILE STOICA.

= EDITURA =

„LIBRĂRIEI NAȚIONALE“ S. BORNEMISA,
Orăștie, 1911.

SCRISORI.

— UN ACT —

PERSOANE:

Dna Dahrenstedt, văduvă, de 35 ani, aspră.

Fritz Weber, fratele ei, de 30 ani, rece.

Agnes Breithaupt, de 22 ani, plină de frumuseța tinereții.

Cabinetul de lucru al unui bărbat: Stilul Renașterii. Scaune cu spete înalte. Statuete 'n ghips după Donatello și Michel Angelo. Tapete de culoare roșie închisă. O masă mare de scris. În stânga cămin: se vede focul pâlpăind. O poliță cu cărți. E spre primăvară. La ridicarea cortinei, o slujnică îmbrăcată în negru tocmai dă lui Fritz Weber un bilet de vizită. Fritz privește biletul, rămâne o clipă gânditor, apoi îl pune pe masa de scris*.

SCENA I.

Fritz: Poștește-o 'n lăuntru.

Slujnica iese, se 'ntoarce curând, deschizând trei *Agnes Breithaupt* ușa din fund, cea din dreapta. Apoi iese 'n stânga:

Agnes (întrucâtva zăpăcită, rămânând astfel în decursul convorbirii următoare): Bună ziua dle Weber.

*) Firește, nu e neapărată nevoie ca scena să fie întocmai așa. Ajuunge și o simplă odaie de lucru mai sărăcăcioasă.

Fritz (îi prinde mâna și i-o sărută): Sunt nespus de fericit dșoară, că te pot vedeà iarăș la noi. Poștește! (*Agnes* se așază pe un scaun, în stânga, pe planul întâi, lângă o mescioară rotundă. *Fritz* față 'n față cu ea)

Agnes (după o mică șovăială): Adecă aș fi avut cu dna *Dahrenstedt*, cu sora dvoastră...

Fritz (o 'nterupe): Vine 'ndafă, domnișoară. Deocamdată te rog să te mulțumești cu societatea mea.

Agnes: Oh, mă 'nțelegi răul (Pausă). Demult nu ne-am văzut, dle *Weber*.

Fritz (cu dojană ușoară): Nu suntem noi de vină, dșoară, că dta nu te-ai arătat, după moartea cumnatului meu.

Agnes (șovăind): Știu. Dar împrejurările acelea dureroase! Ne temeam, și eu și mama, nu cumva să vă tulburăm...

Fritz (cu dojană mai tare): A trecut mai mult de trei luni de-atunci. Până erà bolnav veniai atât de des. Și-apoi deodată n-ai mai venit.

Agnes (uimită, ca surprinsă, cată o scuză): Da! Voiam să viu zi de zi. Deodată însă a trebuit să plec. Se bolnăvisse o soră a mamei și eu trebuia s-o 'ngrijesc.

Fritz (întrucâtva resignat): Știu.

Agnes: Știi?

Fritz: Da. Venisem să vă fac vizita ce vă datoram. Doamna însă nu era acasă. Și aflai că domnișoara plecase undeva.

Agnes (mai sigură): Așa dar nu trebuie să te miri.

Fritz: Iartă, că totuși o faci! Dta ai fcs dusă numai trei săptămâni.

Agnes (iarăș ceva mai zăpăcită): Și asta o știi?

Fritz: Am auzit întâmplător asta. Și de unde mai nainte te vedeam la noi zi de zi, acum zadarnic așteptam, și eu și soru-mea, să ne dai măcar un semn de viață.

Agnes (într'o clipă de emoțiune uitându-și de sine): Trecuse totul! Ce să mai fi căutat eu pe-aici?

Fritz (atent, tresare): Cum?

Agnes (observîndu-și mărturisirea; se silește înzădar să se coregă): Păi, vreu să zic, pe când trăia cumnatul dtale, ne simțiam așa de mulțumiți, când eram la olaltă. Apoi deodată golul acesta... Nu, nu puteam.

Fritz: Dar soru-mea eră doar aici și uncuvânt de mângăiere din partea unei cunoscute i-ar fi făcut foarte bine. Și-apoi și ființa mea neînsemnată...

Agnes (într-o altă direcție de idei): Să nu fi supărat pe mine, dle Weber! (li întinde mâna). Dta știi, ce drag te-am avut totdeauna.

Fritz (devenind tot mai aprins): Asta-i, dșoară Agnes. Cu toate acestea de trei luni eu nu mai exist pentru dta.

Agnes (atinsă de căldura tonului acestuia, apărându-se): Te rog, te rog, nu așa!

Fritz: Totuș! Am voie să vorbesc așa. Dta însași mi-ai dat drept la asta. Iți mai aduci aminte de ultima noastră excursie, toamna?

(Agnes dă afirmativ din cap, privind fics naintea sa).

Fritz: Cum am apucat amândoi întâmplător pe o cărare 'ncurcată și ne-am depărtat de societate? Era liniște adâncă 'n jurul nostru. Și-atunci îți spusei, ceeace de mult voiam să-ți mărturisesc: că-mi ești dragă, și că dorința mea cea mai aprinsă e, să-mi fi dta nevastă.

Agnes (rugare mută, să nu mai urmeze cu mărturisirea; încet): Dle Weber, te rog, n'am venit, să-ți ascult toate acestea.

Fritz: Dar dta atunci nu mi-ai zis nici un cuvânt. Și eu credeam, că făcerea e răspuns. Deodată să ivi îndărătul nostru ca din pământ cumnatul meu, încât aproape mă speriai, și ne întrerupse convorbirea.

Agnes (cu siguranță): Eu cred, că ne urmărise.

Fritz: Poate. Dta însă păreai stingherită, zăpăcită, și eu aveam impresia, c'ai fi mai rămas cu mine. Nu simțiai atunci așa, dșoară Agnes?

Agnes (tulburată): Nu mai știu... Poate...

Fritz: Cumnatul meu îmi părea ciudat în clipa aceea. Îl durea, că ne-a surprins? Îi era necaz, că ne-am abătut pe altă cărare? Sau încurcala-i prevestiă începutul bolii, ce-l nimicî apoi?

Agnes (răpită, iute): Nu, asta n-o cred. Mie nu-mi părea de loc alfel, de cum era de obicei.

Fritz (surprins de tonul ei, privind-o a-

dânc): Aşa? Aşa crezi dta? Da, îl cunoştea
îndeajuns.

Agnes (cu jale năbuşită, gânditor): Da cre-
deam...

Fritz: Vă legă doar' o prietinie lungă, nu-i
aşa?

Agnes (face semn afirmativ, apoi ca mai
nainte): Doi ani a durat.

Fritz: Dar acum eşti liberă!

Agnes (surprinsă): Liberă? Cum?

Fritz (scuzându-se): Pardon, să nu mă 'nţe-
legi rău. Înţeleg: liberă într'atât, întrucât cumna-
tu-meu, care după vârstră îţi putea fi tată 'n dragă
voie, îţi va fi dat poate câte odată sfaturi, şi-ţi
va fi determinat adeseori hotărârile; influinţa asta
a 'ncefat acum.

Agnes (pe gânduri, trist): Da, asta o făcea...

Fritz (cald): Acum dar', — fiindcă 'ntâm-
plarea a făcut, să ne întâlnimiar aş, — dă-mi voie,
dşoară *Agnes*, să-mi repet întrebarea de-atunci!

Agnes (ridicându-se, hotărâtă): Şi eu te rog
din nou, dle *Weber*, nici o 'ntrebare, întrebarea
asta nu!

Fritz (rece): Mă despreţuieşti! Asta-i alt-
ceva! Bine...

Agnes (ca speriată de tonul cuvântului din
urmă): Ce vrei, să faci?

Fritz (privind-o mirat. După o pauză scurtă):
Ce să fac? Nu ştiu...

Agnes (ca mai sus): Dar dta ştii?

Fritz (tot mai mirat): Ce 'nsamnă asta, dşoară? Ce să ştiu?

Agnes (tulburată): De sigur dta vei fi orânduie, ce-a ramas dela cumnatul dtale?

Fritz: Fără 'ndoială. Dar toate le-am găsit în rânduială.

Agnes (abia înnăbuşindu-şi teama): N-ai dat de ceva hârtii deosebite?... N-ai... (se opreşte).

Fritz: Am dat de mai multe feluri! Dar, cum spun, totul lămurit; nimic nedesluşit.

Agnes (ca mai sus): Şi scrisorile?

Fritz (după o pauşă scurtă, cu expresia pătrunderii): Vrei să zici corespondenţa lui privată? Asta o luase soră-mea la sine îndată după moartea cumnatului.

(*Agnes* tresare speriată pe scaun).

SCENA II.

(*Dna Dahrenstedt* intră fără zgomot prin uşa din stânga. Ocolind masa se apropie de ei. *Weber* îndată după începerea dialogului următor, se furişază afară prin uşa din stânga).

Dna Dahrenstedt (foarte călduros): Ah, dşoară *Agnes* bine-ai venit! Ce bine-mi pare, că te văd iarăş, după atât amar de vreme! (Apucă pe *Agnes* de mâni; *Agnes* vrea să se ridice).

Agnes (atinsă de căldura, cu care-i agrăită, împiedecându-se): Nu sunt eu de vină, dnă...

Dna Dahrenstedt: Nu-şi cer de loc, să te scuzi, dragă *Agnes*! (O duce de mână la un

scaun. Șed. Weber iese). Tinereții dtale nu-i pot lua în nume de rău, că ocolește casa, unde jalea-i stăpână. Dta vrei să trăiești, — să trăiești. Pentru asta cine s'ar putea supăra pe dta ?

Agnes (încă tot zăpăcită, încet). Ce blândă și bună ești, dnă! Nici nu merit...

Dna Dahrenstedt (tot mai vioi): Nu grăi așa, dșoară Agnes! Tot meriți dta, tot ce poate prefinde puterea și frumseța. Dta ești bucuria, dta ești afirmarea vieții. Poți face, ce vrei. Ori-cine trebuie, s'o înțeleagă asta. Și atunci n'are, să-ți spună nici o vorbă de desaprobare.

Agnes (o privește fics, zăpăcită): Doamnă, într'adevăr nu știu, dacă și crezi, ce-'mi spui acuma...

Dna Dahrenstedt. De sigur! Cum să nu cred ?

Agnes (ca mai sus): Nu-mi pot închipul... În sfârșit prin amabilitatea asta exagerată vrei numai, să-ți ascunzi mânia împotriva mea.

Dna Dahrenstedt: Mânie? Eu, împotriva dtale? Cum, dragă ?

Agnes (o privește cu ochii mari ficși; aproape cu suspine): Dta nu ști, dnă?... Dta n'ai... Scrisorile... mele... (Izbucnește în plâns cu hohot).

(Pausă).

Dna Dahrenstedt: Liniștește-te, vino-ți în fire, dragă Agnes!

(Agnes se potolește încetul cu 'ncetul, își șterge ochii și privește fics înaintea sa. Într'aceea

dnă Dahrenstedt se ridică, se duce la masa de scris, scoate din buzunar o cheie, deschide sertarul din mijloc, scoate un pachetel de scrisori și se 'ntoarce iar la masă...

Dna Dahrenstedt: Ah, îmi închipui... De scrisorile acestea-i vorba?

Agnes (tresărind și întinzând mâna involuntar spre scrisori): Da... de acelea!

Dna Dahrenstedt (împingându-i frumușel brațul și strângând la sine scrisorile): Stai nișel, fetiço dragă, și eu am ceva drept la scrisorile astea!

Agnes (rugându-se): Doamnă, dragă dnă Dahrenstedt!

Dna Dahrenstedt (netulburată): Sunt vreo 12, scrise de mâna d'ale.

(Agnes își ridică mâinile rugător).

Dna Dahrenstedt (tot mai stăruitor și accentuând): Scrisori învăpăiate de dragoste cătră repositul meu bărbat! Agrăiri ca „iubitul meu“, „scumpul meu“, „singurul meu“, „eroul meu“...

Agnes (dureros): Destul; nu... nu mai...

Dna Dahrenstedt (nedându-i atenție): La început o mărturisire sfioasă; apoi mărturisirea devine tot mai îndrăznească: că celei care scrie, bărbatul acesta-i e totul, că sufletul ei întreg numai de el e plin, că la el să cugetă zi și noapte, numai la el. Vezi, le-am cetit și le țin minte foarte bine.

Agnes: Crușă-mă, dnă, crușă-mă! (Capul îi cade pe brațele, ce-i zac pe masă).

Dna Dahrenstedt (mai încet, privind în jurul său ca și când s'ar teme, să nu asculte cineva la uși): Iar mai ales o scrisoare, una dintre cele din urmă, o știu foarte bine. Înainte de aceea trebuie, să fi avut ei o întâlnire foarte intimă.

(Agnes își ridică privirea dureroasă involuntar spre ea).

Dna Dahrenstedt: Căci din scrisoare reiese, că ea și-a jertfit (accentuând) iubitului ei tot ce-a avut, că i-a împlinit dorința, că el e acum stăpânul ei deplin, că ea nu mai are ce-i da, nu mai are ce-i îndeplini... (Amar). N-a prea fost prevăzător, să scrii în felul acesta. (Agnes izbucnește în plâns).

(Pausă).

Dna Dahrenstedt: Și totuș, dragă Agnes, cuprind scrisorile acestea și pentru mine ceva bun.

(Agnes se potolește și-o privește întrebător).
Da. Aș vrea să-ți fiu aproape mulțumitoare, pentru cece ai scris, mai bine zis, pentru cece ai exprimat, ceea ce-ai produs prin scrisorile acestea.

Agnes (încet): Nu-ți bate joc, dnă!

Dna Dahrenstedt: Nici prin gând nu-mi trece. Căci acum știu una: Dacă în lunile, ba 'n anii din urmă eră în ființa bărbatului meu un anumit avânt, aș putea zice, înfocat chiar, dacă eră aproape totdeauna vesel și față de mine plin de atenție, — aceasta eră hotărât înrâurința (căutând cuvântul potrivit, șovăind) relațiilor cu dta.

(Agnes protestează cu un gest).

Dna Dahrenstedt: S'au să zic (luptându-se cu sine) dragostei față de dta ?

(Agnes tace, plecându-și capul).

Dna Dahrenstedt (reculegându-se): Scurt, — dta ai fost ca o primăvară, ca un soare pentru cei 50 de ani ai lui.

(Agnes îi prinde mâna și i-o sărută).

Dna Dahrenstedt (trăgându-și mâna; cu amărăciune ușoară): Am simțit-o asta și eu. Eră numai un reflex de soare, numai o urmă de primăvară, dar totuș i-am simțit căldura și lumina. (Tace dușă pe gânduri; apoi urmează vioaie). Mai mult încă! Știi că bărbatul meu, pe lângă meseria sa de medic, desvoltă și activitate beletristică literară.

Agnes (devenind tot mai interesată): Da, știu.

Dna Dahrenstedt: Două romane, pe cari le scrisese în anii dintâi, fură primite cu mare bucurie atât din partea presei, cât și din partea publicului.

Agnes: Și meritau!

Dna Dahrenstedt: Sigur! În vremea din urmă însă a scris numai lucruri mai mici: nuvele și o mulțime de poezii.

Agnes (curioasă): Și apărut-au ?

Dna Dahrenstedt: Încă nu. Le păstrez ca manuscris încă.

Agnes: Dar totuș le cunoști ?

Dna Dahrenstedt: Firește! O parte a foije-

lor le-am copiat doar însami; pe celelalte le-am cetit. Sunt multe frumseși în ele. Cred că o să aibă răsunet.

Agnes: Ce bine-mi pare!

Dna Dahrenstedt: Și fi-ar părea și mai bine, dacă ai ceti odată nuvelele și poeziile astea. În toate de dta e vorba.

Agnes (uimită): De unde știți, dnă?...

Dna Dahrenstedt (hotărâtă): Din scrisorii! Tot în jurul unei fete tinere să 'nvîrte fantazia autorului. Și prefufindeni e în legături cu un bărbat mult mai bătrîn decât ea. Apoi poeziile! Adevărate cântece de iubire. Dorință și împlinire! Dor, poftă și plăcere! O erotică înfloritoare! Ai crede, că toate le-a scris un poet de 25 de ani; Nimeni nu s-ar gîndi, că autorul e de 50. — În felul acesta (jumătate ironic, jumătate dureros), dșoară Agnes, ai fost Muza darnică a poetului. Recunosc bucuros. Că ultima producție poetică a reposatului o să aibă izbândă, meritul în mare parte e al dumnilale.

Agnes (mișcată): Bunătatea dvoastră, dnă, ...nu știu, cum să zic... Lipsa de prejudiții, pe care-o văd la dvoastră, par'că m-apasă pe suflet.

Dna Dahrenstedt: O, umilința asta n'o vreau. Ridică-ți cu încredere fruntea! Așa se cuvine ființelor tinere.

Agnes (mai voioasă): Cum? m-ași putea iertă?

Dna Dahrenstedt (rece): De iertare n-am zis nimic. Și nici despre aceea, că (în luptă cu

sine) se făcea nedreptate față de mine, nici despre ființa, ce mi-o făcea.

Agnes: Ce marimonioasă sunteți dnă! (Cu precauție). Asta-mi da îndrăzneală să vă rog de ceva... (se oprește):

Dna Dahrenstedt: Anume...?

Agnes: Dați-mi scrisorile îndărăt, dnă! (Cu patimă). Vă rog, ca pe Dzeu, dați-mi ce-i al meu, îndărăt!

Dna Dahrenstedt: Pentruce? Crezi dna, poate, că eu le-aș putea...

Agnes (întrerupînd): Nu, nu, nu... Departe de mine să cred așa ceva.. Dar dacă o să aflați, în fața cărui fapt însemnat stau, îndată o să înțelegeți, de ce mă rog atîta.

Dna Dahrenstedt: Mă faci curioasă.

Agnes: (vorbind, parcă sub o povară grea): Eu, ...eu sunt pe cale... să mă logodesc.

Dne Dahrenstedt: (uimită) Ah!

- *Agnes*(asemenea): Mai bine zis, m-am logodit.

Dna Dahrenstedt: L-ai uitat așa de iute. La asta nu m-aș fi așteptat.

Agnes: Vă rog, dnă, nu mă învinovățiți, nu mă osândiți! E mai mult dorința mamei decât a mea. Vrea, să mă ferească cu tot prețul. Nu vrea, să știe de nimic altceva. Iar logodnicul meu e un negustor bogat, dela o firmă, care-i în legături de prietenie cu tata.

Dna Dahrenstedt: Așadar o parte așa zicând strălucită? (*Agnes* face semn afirmativ). Și

acum ai vreà, să-ți capeși scrisorile înapoi, fiindcă ești de credința, că s-a stâns apoi totul ?

Agnes (ușor): Da, da.

Dna Dahrenstedt (după un moment de gândire, hotărâtă): Nu, nici o scrisoare n-o să capeși.

Agnes: Bun. Atunci o să reclamez! La ce-al meu, am tot dreptul.

Dna Dahrenstedt: Mă rog, dar nu 'n tonul acesta, dșoară *Agnes*. Scrisorile dtale deveniseră proprietatea bărbatului meu. Iar după moartea lui trec în mod firesc în proprietatea mea. E vădit lucru.

Agnes (zdrobită): Poate aveți drept! (Mai stăruitor). Dar nu fiți crudă, dnă! Cugetați-vă la teama aceea veșnică, ce va trebui să 'ndur! Cugetați-vă la îngrijorarea aceea veșnică, pentru un noroc, care-i și al părinților mei!

Dna Dahrenstedt (tot mai aprinsă): A! Așa! Acum te 'ngrijești de noroc, de odihnă, de pace! Dar iată scrisorile! La ceace mi-ai desvălit, la ceace mi-ai răpit apoi, la durerea, ce mă apăsa, la chinurile, ce-mi sfășiau sufletul, — la toate astea nu te gândeai dta, pe când scriai scrisorile... pe când... (năbușindu-și cuvintele, aprinsă). Nu, nici odată n-o să ajungă scrisorile astea iarăș în mâna dtale.

Agnes (încetul au 'ncetul ajungând la suspine): Așadară vreși, să mă nenorociți, să mă nimiciți cu scrisorile?

Dna Dahrenstedt (rece): Nu știu. Dar vreau să le am în mână, ca să te pot pedepsi.

Poate nu atât pentru ceea ce mi-ai făcut dă prin asta (ridică pachetul de scrisori), decât pentru că disprețuești așa de jignitor amintirea repositului! Pururea nenorocire să te amenințe din scrisorile astea, și răzbunarea să te pân-dească, pururea gata să te sfășie! Du-te și cearcă, să fi fericită cu toate astea.

Agnes (S-a ridicat. Zdrobită de tot, cu glasul înecat de lacrimi): Atunci firește... nu mai am nimic de... cerut... nimic de nădăjduit... Rămâneți cu bine, dnă! (Pleacă nesigură spre ușa din fund. Dna Dahrenstedt alătura de ea, îi deschide și se desparte rece de ea. Ușa se 'nchide).

Dna Dahrenstedt (rupe legătura scrisorilor, se duce încet la cămin, și pune 'n foc scrisorile una după alta. Încă o privire spre ușa, pe care ieșise Agnes): Ce fricoasă și ce mică ești de suflet! Iată, taina ta cum o mistue văpăile!

(Scrisorile ard, văpăile cresc și scad. În vremea asta cade 'necat cortina).

